
Różne drogi komunikacji – jeden dialog. Jak wykorzystać elementy nauki o językach w edukacji wielokulturowej

Warszawa, 26 maja 2009 r.

W dniu 26 maja 2009 r. Stowarzyszenie PRO HUMANUM zorganizowało w Warszawie spotkanie poświęcone innowacyjnym materiałom stosowanym w edukacji wielokulturowej. Prowadziła je Katarzyna Górak-Sosnowska, reprezentująca portal ARABIA.PL oraz Akademię Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.

Organizatorzy podkreślili, że na świecie istnieje ponad 6 tysięcy języków, w tym około 70 na kontynencie europejskim. Jednakże w najbardziej powszechnych współcześnie środkach komunikacji, np. w Internecie, używanych jest mniej niż 1% z nich. Wszechobecny język angielski jest niewątpliwie wygodnym narzędziem komunikacji międzynarodowej, jednak to języki ojczyste stanowią klucze do poznania oraz zrozumienia narodów i kultur. Przygotowane materiały do zajęć międzykulturowych mieszczą w sobie takie klucze w formie prezentacji języków świata i towarzyszących im systemów zapisu. Zdaniem inicjatorów zorganizowane spotkanie być może nie otworzyło wszystkich drzwi do innych kultur i cywilizacji, ale na pewno pozwoliło uchylić je na tyle, by można było zajrzeć do środka. Podkreślić bowiem należy, iż multilingualizm, dialog kultur, tolerancja i poszanowanie różnorodności w zjednoczonej Europie to nie tylko hasła promowane przez Unię Europejską, ale także codzienność dla milionów ludzi.

W omawianym kontekście wspomnieć należy o konkursie *European Language Label*, organizowanym w Polsce od 2002 r. Konkurs ten prowadzony jest przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji i Ministerstwo Edukacji Narodowej na zlecenie Komisji Europejskiej, a jego celem jest nagradzanie i upowszechnianie nowatorskich inicjatyw i rozwiązań w dziedzinie uczenia się i nauczania języków obcych, w tym języków rzadko nauczanych. Laureaci konkursu otrzymują certyfikaty podpisane przez Komisarza Unii Europejskiej ds. Wielojęzyczności¹. Jednym z priorytetów konkursu w roku 2009 ustanowiono dialog międzykulturowy, zaś szczegółowe cele i zasady obejmują m.in.: wpisywanie się podejmowanych

¹ Zob.: <http://www.ell.org.pl>

inicjatyw w rzeczywistość Unii Europejskiej z jej językową różnorodnością i wykorzystywanie potencjału wynikającego z tej różnorodności, aby poprawić rozumienie innych kultur poprzez uczenie się języków²; uwzględnianie elementów kultury, zwyczajów i obyczajów kraju lub krajów, w których dany język obcy jest językiem ojczystym; kształtowanie postawy ciekawości, tolerancji i otwartości wobec innych kultur, zwyczajów, religii i tradycji; kształtowanie świadomości społecznej otwartej na wielojęzyczność; zapoznanie z różnorodnością kulturową Europy i świata; kształtowanie otwartej i tolerancyjnej postawy wobec innych; promowanie znajomości języków obcych wśród środowiska lokalnego w celu wspierania dialogu międzykulturowego; uświadomienie potrzeby kształcenia językowego w zintegrowanej Europie jako sposobu na poznawanie kultur innych narodów³.

Spotkanie, zorganizowane przez Stowarzyszenie PRO HUMANUM, w szczególności poświęcone zostało językowi arabskiemu. Uczestnicy mieli możliwość zapoznania się ze specyfiką tego języka. Język arabski należy do rodziny chamitosemickiej, nazywanej również afroazjatycką, która obejmuje pięć grup języków: semicką, egipską, libijsko-berberyjską, kuszycką i czadyjską. Występuje w formie literackiej, zwanej *fusha*, oraz mówionej, czyli dialektalnej. Nie da się porównać dialektów języka arabskiego do dialektów i gwar języka polskiego, bowiem w krajach arabskich używane są dwie odrębne formy języka – literacka i używana na co dzień, przy czym Arabowie w życiu codziennym mówią wyłącznie w dialekcie, bez względu na wykształcenie, status społeczny itp. Język literacki to przede wszystkim język pisany oraz język oficjalnych przemówień i niektórych programów telewizyjnych i radiowych⁴.

Zaproponowaną przez organizatorów formą wykorzystania nauki języków w edukacji wielokulturowej był warsztat podpisywania się po arabsku⁵. Dało to możliwość zapoznania się z alfabetem arabskim oraz zasadami jego transkrypcji. Język arabski zapisywany jest od strony prawej do lewej. Występuje 18 podstawowych znaków, które po uzupełnieniu jedną, dwiema lub trzema kropkami tworzą 28 liter oznaczających spółgłoski oraz samogłoski długie i tzw. dyftongi (dwugłoski). Samogłoski

² Por.: <http://www.ell.org.pl/konkurs-projektow-instytucjonalnych>

³ Por.: <http://www.ell.org.pl/konkurs-uczniowski>

⁴ K. Nogacka, *Język arabski – wiadomości ogólne* [online], [dostęp: 8 VII 2009].

Dostępny w Internecie: http://www.jezyk-arabski.pl/jezyk_arabski_artikul_1.html Szerzej na ten temat: E. Lipiński, *Języki semickie rodziny afroazjatyckiej. Zarys ogólny*, Poznań 2001; J. Danecki, *Współczesny język arabski i jego dialekty*, Warszawa 2001; *idem*, *Klasyczny język arabski*, Warszawa 1998, *idem*, *Gramatyka języka arabskiego* (t. I i II), Warszawa 2001.

⁵ Materiały do przeprowadzenia warsztatu dostępne w Internecie: <http://www.ceo.org.pl/binary/file.action?id=74813> [dostęp: 8 VII 2009]

krótkie w piśmie arabskim są pomijane, dlatego jest ono klasyfikowane jako abdzad (pismo spółgłoskowe), czy też tzw. abdzad niepełny. Abdzad to nazwa pism alfabetycznych stosowanych do zapisu języków posiadających lub stosujących tylko znaki na oznaczenie spółgłosek. Niektóre języki, tak jak język arabski, używają abdzadów niepełnych, tzn. samogłoski oznacza się w nich za pomocą specjalnych znaków diakrytycznych lub oznacza się tylko samogłoski długie⁶.

Omawiane spotkanie wspólnie wpisuje się w inicjatywy i działania mające na celu promowanie znajomości innych kultur⁷, a tym samym postaw tolerancji oraz zmniejszenia dystansu etnicznego. Uczestnicy spotkania – nauczyciele i pedagodzy z pewnością zyskali wiedzę i narzędzia, które z powodzeniem stosować mogą w swojej pracy w zakresie edukacji wielokulturowej.

dr Ewa Pogorzała
PWSZ w Zamościu

⁶ http://pl.wikipedia.org/wiki/Język_arabski; http://pl.wikipedia.org/wiki/Alfabet_arabski [dostęp: 8 VII 2009]. Dostępny w Internecie: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Abdzad> [dostęp: 8 VII 2009].

⁷ Por. serwis online: *Zrozumieć islam*, zawierający materiały edukacyjne dotyczące islamu, którego celem jest przybliżenie nauczycielom i uczniom problematyki związanej z tą kulturą; dostępny w Internecie: <http://www.ceo.org.pl/portal/islam>.